

Kaupunginosat Mansetorin kulmakivinä

Suomessa käynnistettiin 1990-luvun lopulla useita erilaisia alueellisia projekteja, joissa pyrittiin aktivoimaan ja tutkimaan paikallista kansalaistoimintaa Internetissä. Sitran Oppiva Ylä-Karjala -kokeiluprojekti jatkui 2000-luvun alussa Oppivat seutukunnat (OSKU) -projektina, johon kuului kahdeksan aluetta eri puolilla Suomea. Teknillisen Korkeakoulun Arkkitehtiosaston Yhdyskunta- ja kaupunkisuunnittelun laboratorio käynnisti Helsingissä Kotikatu-projektin, jonka työtä jatkettiin edelleen Osku-projektin osana. Tampereella erilaisia kansalaisosallistumisen muotoja verkoon lähti virittämään Tampereen yliopiston Journalismin tutkimusyksikkö omista tutkimusprojekteissaan. Kaikki käynnistetyt tutkimus- ja kehitysprojektit ovat jo päättyneet, mutta niiden ansiosta Suomessa toimii erilaisia kansalaisverkkoja, seutuportaaleja ja alueellisia kotisivuja.

Schuler (1996) näkee uuden viestintäteknologian välineenä, jonka avulla on mahdollista tukea entistä aktiivisempien ja demokraattisempien yhteisöjen muodostumista. Schulerin mukaan vapaa tiedonvälitys ja tietoresurssien asettaminen kaikkien käyttöön ovat keskeinen osa toimivaa, uudenlaista yhteisöä ja demokraattista yhteiskuntaa. Tällöin sellaisetkin näkökulmat, jotka eivät muuten saisi näkyvyyttä mediassa, voivat tulla julkaistuksi laajalle yleisölle. Castells (2000; 2001) toteaa, että Internet on mukautuva teknologia, jota sosiaaliset käytännöt voivat ohjata moniin eri suuntiin. Teknologia ja yhteiskunta ovat kehityksen suhteen keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Tekniikka mahdollistaa uusia palveluita. Ihmisten toiveet ja tarpeet puolestaan ohjaavat sitä, millaisiksi nämä palvelut muodostuvat.

Kuvaan tässä puheenvuorossa tamperelaisen Mansetorin vaiheita ja toimintaa, ja keskityn erityisesti kaupunginosien kotisivuhankkeisiin, koska ne ovat osoittautuneet elinvoimaisimmiksi ja siten tärkeimmiksi Mansetorin verkko-osallistumisen muodoiksi. Ensiksi kerron yleisesti Mansetorin käynnistämisestä. Sitten käyn läpi, miten alueellisten yhteisöjen omaa aktiivisuutta on pyritty tukemaan, ja kerron, millaisia kaupunginosien kotisivujen sisällöt ovat, miten ne ovat syntyneet ja miten ja miksi sivuja käytetään. Lopuksi pohdin edellytyksiä asukaslähtöisen kotisivutoiminnan jatkumiselle. Julkaistut haastattelut on tehty kesällä 2002 pro gradu -tutkielmaani varten (ks. Kaivonen 2002).

Mansetori rakennettiin tutkimusalustaksi

Mansetori on tunnuslauseensa mukaisesti tamperelaisten kohtauspaikka verkossa. Se on Internet-sivusto, jolle paikalliset asukkaat itse tuottavat erilaisia sisältöjä.

Mansetori on myös projekti, joka tukee asukkaita eri tavoin näiden sisältöjen tuottamisessa.

Mansetori syntyi ja sai muotonsa Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen Journalismin tutkimusyksikön 1998–2000 toteuttaman Paikallisuus verkkomediassa (Locality in the Global Net) -tutkimusprojektin aikana. Hankkeessa etsittiin uuden viestintätekniikan ja tietoverkkojen sosiaalista mielekkyyttä arkisten käytäntöjen suunnasta kytkemällä tekniikka ihmisten jokapäiväisiin elämäntilanteisiin ja viestinnällisiin tarpeisiin. Projektin aikana kehitettiin Mansetori-konsepti yhdessä aktiivisten asukas- ja kansalaisryhmien kanssa. Sen kuluessa syntyi kolme osastoa: Manseyhteisöt, Mansefoorumi ja Mansemedia. Jokainen osasto tarjoaa erilaisen mahdollisuuden paikalliseen verkko-osallistumiseen, joten erilaisistakin asioista kiinnostuneet kansalaiset voivat olla tekemässä paikallisjulkisuutta ja harjoitella samalla uuden viestintätekniikan käyttöä. Mansetorin yhteisösivut on tarkoitettu kaupunginosien kotisivuille. Mansefoorumin tarkoituksena on edistää paikallista kansalaiskeskustelua, -osallistumista ja -vaikuttamista taustoitettun verkkokeskustelun avulla. Mansemedia on kirjoittamisesta kiinnostuneiden tamperelaisten oma verkkolehti. (Ks. Heinonen ym. 2000; Mäkimattila 2000.)

Mansetori toimi myös vuonna 2001 alkaneen, Paikallisuus verkkomediassa - tutkimusprojektia osittain jatkaneen Verkkoyhteisöjen kehittyminen (Evolution of e-Communities) -hankkeen toiminnallisena tutkimusalustana. Keväällä 2004 päättyneessä tutkimusprojektissa kehitettiin ja tuettiin edelleen Mansetorin toimintaa. Projektin aikana rakennettiin muun muassa helppokäyttöinen julkaisujärjestelmä Mansetorin sisällöntuottajien avuksi (ks. Sirkkunen & Kotilainen 2004). Tällä hetkellä Journalismin tutkimusyksikkö ylläpitää edelleen Mansetorin kansalaislähtöistä toimintaa Tampereen kaupungin tuella.

Mansetorille rakennettiin Tampereen kaupunginosien asukkaiden omaksi julkaisukanavaksi Manseyhteisöt-osakokonaisuus jo Paikallisuus verkkomediassa -tutkimusprojektin aikana. Tutkijan ja asukkaiden yhteistyön tuloksena julkaistiin kotisivut kolmessa kaupunginosassa (ks. Mäkinen 2000). Verkkoyhteisöjen kehittyminen -tutkimusprojektissa kaupunginosien kotisivujen kehittämistä ei enää painotettu samalla tavalla kuin sitä edeltäneessä projektissa. Kaupunginosien kotisivutoimintaa haluttiin kuitenkin tukea edelleen jatkuvuuden varmistamiseksi ja kehityksen seuraamiseksi myös tutkimusmielessä. Mansetorin kaupunginosatoiminta on nähty tärkeäksi myös Tampereen kaupungin eTampere-ohjelman kansalaisten verkkopalveluja tuottavassa ja verkkotaitoja tukevassa Infocity-osaohjelmassa.

Mansetorista on tullut pääasiallinen paikka Tampereen kaupunginosien kotisivuille, ja eri kaupunginosien verkkotoiminnasta on muodostunut osa eTampere-ohjelman asukasulottuvuutta. Mansetorilla on julkaistu syksyyn 2005 mennessä yli 20 kaupunginosasivustoa. Verkkotoiminta kattaa vielä useampia kaupunginosia, sillä muutamat naapurikaupunginosat ovat tehneet yhteiset sivut. Eri lähteistä riippuen Tampereella katsotaan olevan 80–100 kaupunginosaa, joten jo yli neljäsosa Tampereen kaupunginosista toimii verkossa. Uudet kaupunginosat voivat liittyä edelleenkin mukaan ja julkaista kotisivunsa Mansetorin palvelimella.

Mansetori tukee asukkaiden omatoimisuutta

Mansetorin kaupunginosatoiminnassa keskeisenä lähtökohtana on, että paikalliset asukkaat ja yhteisöt toteuttavat kaupunginosasivut itse omien tarpeidensa ja kiinnostustensa mukaan. Nykyisten kaupunginosasivujen vastuullinen taho on useimmissa tapauksissa kaupunginosan omakoti- tai asukasyhdistys, ja kotisivujen ylläpitäminen on osa yhdistyksen toimintaa. Sivuja tekevän nettitiimin jäsenet ovat

osin tai kokonaan asukasyhdistyksen aktiiveja. Aktiivisimmat asukkaat ovat ryhtyneet myös Mansemedian kaupunginosakirjeenvaihtajiksi.

Asukkaiden itsensä käynnistämien kaupunginosasivuprojektien ensisijainen tavoite on ollut tiedonvälityksen parantaminen alueella. Lisäksi projektien tavoitteena on ollut aktivoida asukkaita yhteiseen toimintaan parantamalla mielipiteen ilmaisun ja osallistumisen mahdollisuuksia Internetin avulla. Tavoitteena on ollut myös se, että omaa kulumakuntaa koskeva sisältö ja omaksi koettu verkkoyhteisö houkuttelisivat tottumattomampiakin tietokoneen käyttäjiä tutustumaan Internetiin.

Mansetori tarjoaa kaupunginosayhteisöille:

- maksutonta palvelintilaa
- peruskoulutusta verkkojulkaisemisessa
- rajoitetusti neuvontaa ja opastusta
- digikameroita lainattavaksi
- yhteisiä tapaamisia.

Mansetori tukee kaupunginosien omia hankkeita tarjoamalla maksutonta palvelintilaa kotisivujen julkaisemista varten, millä on ollut suuri merkitys pienissä asukasyhdistyksissä. Maksuttoman palvelintilan lisäksi kaupunginosia on houkuttellut Mansetorille syntynyt kaupunginosayhteisöjen yhteisö. Uudet kaupunginosasivut on ollut luonnollista julkaista samassa paikassa muiden kaupunginosien kanssa, vaikka kovin vilkasta yhteistoimintaa muiden kaupunginosien kanssa ei ole todellisuudessa syntynyt tai edes tavoiteltu. Mansetoria ei ole markkinoitu erityisen voimallisesti, vaan kaupunginosat ovat kuulleet kotisivuhankkeista toisiltaan tai löytäneet kotisivut verkosta.

Näkyvin osa Mansetorin tuesta kaupunginosayhteisöille ovat säännöllisesti järjestetyt maksuttomat verkkojulkaisemisen koulutuspaketit. Mansetorin kaupunginosilla ei ole ollut käytössään sivujen tuottamista helpottavaa julkaisujärjestelmää, vaan nettitiimit ovat tehneet sivut omien taitojensa ja saatavilla olevien välineiden mukaisesti. Koulutus on ollut erittäin suosittua. Kurssilaiset ovat antaneet myönteistä palautetta opetuksen sisällöstä. Kurssitetut ovat olleet tyytyväisiä myös koulutusiltojen tarjoamaan mahdollisuuteen tavata samalla asialla olevia ihmisiä muilta alueilta.

Mukava kurssi, jonka opetus oli jaksotettu todella hyvin. [...] Tämä on mukava yhteys tutustua myös muihin kaupunginosien netti-ihmisiin. (Nimetön palaute)

Mansetorin koulutuksen taustalla on ollut ajatus tukea yhteisöjen sisällä tapahtuvaa oppimista. Perusajatuksena on ollut, että kurseille otetaan mukaan vain muutamia jäseniä kustakin kaupunginosayhteisöstä. Tavoitteena on pidetty sitä, että kurssin käyneet ryhtyisivät opastamaan muita sivuntekijöitä omassa kaupunginosassaan. Yhteisöllisestä oppimisesta tai ainakin hankittujen tietojen ja taitojen levittämisestä onkin havaittavissa merkkejä. Pauliina Lehtosen (2004) kyselytutkimuksen tulosten mukaan lähes puolet verkkojulkaisemisen perustaidot hallitsevista asukkaista on opastanut oman kaupunginosansa kotisivujen tekijöitä. Lehtosen kyselyyn osallistui Mansetorin toimintaa tuntevia asukkaita eri puolelta kaupunkia.

Mansetorin työntekijät ovat antaneet kyselijöille myös teknistä tukea tietojensa ja taitojensa mukaan aina, kun kysymyksiä on esitetty. Lisäksi Mansetorilla toteutettiin nettineuvontakokeilu, jonka aikana kaupunginosayhteisöjen käytettävissä oli teknisiin kysymyksiin vastaava ja kotikäyntejä tekevä neuvoja. Mansetorin netti-

neuvojan tehtävänä oli auttaa ja opastaa tietokoneiden käyttäjiä omien laitteiden, ohjelmien ja verkkoyhteyden käytössä. Kokeilun perusteella tekniselle avulle ja erilaisille neuvontamuodoille tuntuu olevan tarvetta (ks. Fonsén 2003).

Kaupunginosien tilakysymykset sekä laite- ja ohjelmistohankinnat ovat yhteisöjen omalla vastuulla. Useimmissa kaupunginosissa turvaudutaan kotikoneisiin. Sampolan ja Hervannan kirjastoihin perustetut Tietotorit ovat parantaneet kaupunkilaisten mahdollisuuksia käyttää tietokoneita myös julkisissa tiloissa. Mansetorilta voi saada lainaksi digikameran, mutta yhä useammat ovat hankkineet itselleen oman kameran, ja ennen niin suosittu kameroiden lainaus on vähentynyt lähes olemattomaksi.

Mansetori järjestää myös yhteisiä tapaamisia vapaaehtoisille sivuntekijöille sekä muille Mansetorin osallisille ja yhteistyötahoille. Tapaamisissa eri osapuolet voivat vaihtaa kokemuksia ja näkemyksiä paikallisesta tietoyhteiskuntakehityksestä avoimesti ja vapaamuotoisesti. Esimerkiksi kaupunginosien edustajat ovat voineet kertoa omasta tilanteestaan suoraan kaupungin edustajille. Mansetori onkin pyrkinyt tuomaan asukasnäkökulmaa eTampere-ohjelmaan. Yhteisten tapaamisten erityisenä tarkoituksena on luoda yhteishenkeä verkkoaktiivien välille, tunnustaa heidän vapaaehtoistyönsä merkitys ja innostaa siinä eteenpäin.

Mansetorin merkitys kaupunginosissa kiteytyy keskusteluyhteyden synnyttämiseen ja asukkaiden oman aktiivisuuden tukemiseen.

Oman alueen kotisivut linkittyvät isompaan kokonaisuuteen ja laajempaan kansalaisyhteiskunnan verkkoon. Yksin olisi aika surkea olla. (Haastateltava, H 9, nainen)

Kyllä se on tärkeää olla siellä mukana. Mehän ollaan yks osa tästä kaupungista. [...] Minusta se toimii tämmösenä tukiverkkona erittäin hyvin. (H 3, nainen)

Kaupunginosien kotisivut eroavat toisistaan

Mansetorin tavoitteena on ollut, että jokainen sivusto olisi kuvainnollisesti kyseisen kaupunginosan asukkaiden näköinen. Kaupunginosien sivut näyttävät erilaisilta ja nettitiimien käytännöt ovat erilaisia. Jokaisessa kotisivuprojektissa tekijät ovat saaneet tehdä sivuja koskevat rakenteelliset ja sisällölliset ratkaisut. Tekijät ovat itse päättäneet, millaiset sivut ja sisällöt palvelevat juuri heidän yhteisöään.

Kaupunginosasivujen tekninen taso on kohonnut vähitellen tekijöiden teknisen tietämyksen lisääntymisen myötä Mansetorin toiminta-aikana. Suurin osa sivustoista rakentuu edelleen tavallisista html-sivuista. Edistyneempien tekniikoiden käyttö kotisivuilla näyttää kuitenkin kiinnostavan yhä useampia kaupunginosia. Pitkään mukana olleet kotisivujen tekijät ovat oppineet uutta ja saaneet lisää varmuutta. Tekninen osaaminen nettitiimien sisällä on lisääntynyt erityisesti uusien jäsenten kautta, joita on tullut mukaan yhä enemmän tekniikan ammattilaisten tai harrastelijoiden piiristä.

Muutamissa kaupunginosissa on noussut kysymykseksi se, kenen näkökulmaa kotisivut edustavat. Kotisivuja ylläpitävät asukasyhdistykset ovat kohtuullisen neutraaleja paikallisia toimijoita ja ainakin niiden toiminta on avointa kaikille paikallisista asioista kiinnostuneille asukkaille. Erityisesti kaupunginosissa, joissa toimii useampia paikallisesti toimivia yhdistyksiä, on kotisivuista käydyssä keskustelussa kiinnitetty huomiota siihen, että julkaistusta materiaalista pitäisi käydä ilmi, kenen kantaa se edustaa.

Täytyy olla niin selvä, että kenenkä historia se on siinä sitten. (H 15, mies)

Vaikka kaupunginosien kotisivut ovat kaikki ulkoisesti erilaisia, niin yhteisiäkin piirteitä löytyy erityisesti julkituoduista sisällöistä. Mansetori-projektin aikana kaupunginosasivujen tyypillisiksi sisällöiksi ovat nousseet paikallishistoria, ajankohtaisten asioiden seuranta, yhteisten tapahtumien uutisointi, paikallisten palvelujen, yritysten ja järjestöjen esittely tai listaus sekä ilmoitustaulu tai kirpputori. Jokainen nettitiimi on painottanut mainittuja osa-alueita eri tavalla asukkaiden tarpeiden ja omien päivätysresurssiensa mukaan sekä mahdollisesti lisännyt sivustoon oman alueensa asukkaita palvelevia tai kiinnostavia muita kokonaisuuksia. Käyttäjien kertoman mukaan valokuvat ovat kotisivujen keskeistä antia ja niitä toivotaan jatkuvasti lisää.

Siellä onkin kyllä paljon kuvia, ihan hyviäkin kuvia. Mutta kuvat vois olla ihan hyvä vieläkin lisää. (H 19, mies)

Keskustelupalstojen osalta kaupunginosien toiveet ja käytännöt eivät ole kohdanneet. Keskustelua pidetään yhtenä kaupunginosan kotisivujen keskeisenä vuorovaikutusta luovana elementtinä. Mansetorilla on ollut käytössään tekninen keskustelujärjestelmä, ja kaupunginosille on tarjottu mahdollisuutta perustaa oma keskustelualue yhteiseen järjestelmään. Tällä hetkellä vain muutamalla kaupunginosalla on avoinna oleva keskustelualue järjestelmässä. Mansetori on edellyttänyt, että kaupunginosista nimetään oma moderaattori valvomaan keskustelupalstaa. Useimmat pienten nettitiimien päivittäjät ovat nähneet työn liian vaativaksi ja aikaa vieväksi eivätkä ole halunneet ottaa valvontavastuuta kantaakseen. Olemassa olevilla keskustelupalstoilla on nähtävissä kahden tyyppistä keskustelua: paikallisista ajankohtaisista kiistoista käytyä kommentointia puolesta ja vastaan (esimerkiksi Pispalan keskustelupalsta) sekä arkielämän käytännön asioista esitettyjä kysymyksiä ja vastauksia (esimerkiksi Hatanpään keskustelupalsta). Kaiken kaikkiaan keskustelua on käyty verkkokeskustelupalstoilla varsin vähän vuosien varrella. Sen sijaan kirpputorit ovat tuoneet keskustelupalstoja enemmän interaktiivisuutta monille kaupunginosasivuille. Lehtosen (2004) tutkimus osoittaa, että keskustelupalstoja pidetään tärkeinä ja niitä seurataan. Puolet kyselyn vastaajista kuitenkin ilmoittaa, ettei koskaan itse osallistu verkkokeskusteluun.

Keskustelujutut, ne on kai aika vähäsiä ollut nyhten. En tiä eikö ihmiset sitten vaan oo ollu kiinnostuneita vai eikö täällä oo sellaisia asioita, joista haluttais keskustella. (H 10, nainen)

Sivujen käyttö on vielä epäsäännöllistä

Kaupunginosien kotisivut tunnetaan ainakin jo pidempään verkossa toimineissa kaupunginosissa kohtuullisen hyvin. Kotisivujen käyttö näyttää kuitenkin olevan vielä melko vähäistä Mansetorin käyttäjätalosten ja kaupunginosien asukkaiden arvioiden mukaan. Kaupunginosissa on kyllä muodostunut jo pieni kotisivuja säännöllisesti käyttävien asukkaiden joukko, mutta muiden käyttö on vielä satunnaista. (Kaivonen 2002; Kokkonen 2004; Lehtonen 2004.) Myös Taloustutkimus Oy:n (2004) selvityksen mukaan Mansetorin sivuilla käydään tyypillisesti harvemmin kuin keran kuukaudessa.

Mä vähän luulen, et se on enemmän sitä, että siellä käydään aina sillon tällön taikka aika harvaan kattomassa. Että ei se oo semmonen, jossa käytäs säännöllisesti välttämättä. (H 17, nainen)

Nettitiimien jäsenet ja asukasyhdistysten tiedotusvastaavat ovat pyrkinet tiedotamaan kotisivuista mahdollisimman hyvin. Sivut ovat olleet esillä niin kaupungin osan omilla paperijulkaisuissa kuin erilaisissa yhteisissä tilaisuuksissa. Useat uudet kaupunginosasivut ovat ylittäneet uutiskynnyksen myös paikallisissa tiedotusvälineissä. Kotisivut tuntuvat olevan arkisen paikallisen keskustelun kohteena varsinkin, jos niiltä löytyy jotakin kiinnostavaa ajankohtaista asiaa. Tehokkaimman paikallisen tiedottamisen kanavan muodostavatkin henkilökohtaiset kontaktit.

Mä luulen, et se menee niinkun enemmän sillai suusta suuhun kuin minkään semmosen julkisen tiedottamisen kautta ainakin tämmösessä lähiössä, missä ihmiset tuntee toisensa aika hyvin. (H 18, nainen)

Kaupunginosien kotisivuilla käydään vilkkaasti silloin, kun sivut ovat uudet ja niistä tiedotetaan runsaasti, mutta sitten vierailujen määrä vähenee. Vierailujen harveneminen vaikuttaa negatiivisesti toisiin kävijöihin, sillä sivuilla vierailevat kaipaavat osoitusta siitä, että sivuilla on muitakin kävijöitä.

Siinä on tämmönen olisko sitten kyllästyminen. Tai silloin kun tää alko, niin porukka oli varmaan innoissaan, mutta – ne jotka yleensä on tämmösistä asioista innoissaan – mutta voi olla, että se on pikkasen nyt laantunut. [...] Viime aikoina aika vähän on käyty, koska siellä esimerkiksi se keskustelufoorumi ei oo kovin vilkasta ollu. (H 19, mies)

Kaupunginosasivujen kannalta kriittisiä tekijöitä ovat sivujen päivittäminen ja uuden sisällön tuottaminen. Sivuja pitäisi päivittää säännöllisesti, jotta kävijät tulisivat niille toistekin. Nettitiimit ovat kuitenkin pieniä, sillä niiden jäsenten määrä vaihtelee yhdestä kymmeneen henkilöön. Yleinen huomio on se, että jäseniä on liian vähän toteuttamaan kaikkea sitä, mitä kaupunginosissa haluttaisiin ja tarvittaisiin. Pelkkä päivittäminen vaatii paljon aikaa ja vaivaa.

Ei siellä läheskään kaikkee oo mitä vois olla. Mitä täällä tapahtuu, ei se läheskään kaikki oo niillä sivuilla. Eikä jos ajatellaan tulevaisuuden suunnitelmia, mitä on tulossa ja muuta, niin ei ne oo kaikki siellä. [...] Se vaatis hirveesti lisää päivittäjiä ja väkeä, jotka näitä laatis, että tää kaikki tieto olis ajan tasalla. (H 1, nainen)

Kaupunginosasivuja tekevien nettitiimien haasteena ovat myös ihmisten tarpeet ja kiinnostus kotisivuja kohtaan. Ahkerallakaan tiedottamisella ei välttämättä saavuteta toivottua tulosta, elleivät asukkaat koe tarvitsevansa sivuja. TAM-mallin (technology acceptance model) mukaan uuden teknologian hyväksymiseen vaikuttavat tekniikan käytöstä saatava hyöty ja käytön helppous (Davis ym. 1989). Internetin kohdalla omaksumiseen vaikuttavat myös käytön tuottama huvi ja mielihyvä (Teo ym. 1999). Hyödyn on osoitettu olevan selvästi tärkein teknologian omaksumiseen vaikuttavista tekijöistä hyvin monissa TAM-mallia soveltavissa tutkimuksissa. Merkittävin Mansetorin kaupunginosasivujen hyöty on tietojen jakaminen ja saaminen erilaisista paikallisista asioista ja tapahtumista. Esittelyt yhdistysten toiminnasta, tiedottaminen ajankohtaisista asioista sekä ilmoitukset tulevista tapahtumista ja niistä kertovat jutut tuovat hyötyä paikallisille asukkaille. Asiatietojen lisäksi sivuilta voi tarkistaa yhteystietoja, aikoja ja paikkoja. Kotisivut ovat rakenteeltaan melko yksinkertaisia ja helppoja käyttää. Kotisivuja ei mielletä varsinaiseksi viihteeksi, vaikka sivuilla varmasti vieraillaankin usein myös ajankuluksi. (Kaivonen 2002.)

Aktiivisuus olisi sivujen elinehto. [...] Hyödyllisyyttä vaikea lisätä ilman asukkaiden kokemaa tarvetta siihen. (H 9, nainen)

Osa asukkaista toivoo myös sitä, että kaupunginosasivujen avulla voitaisiin parantaa alueen asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia omaa asuinpaikkaansa koskevissa asioissa. He toivovat, että kaupunki olisi kiinteämmin mukana kaupunginosien kehittämisessä myös kotisivujen kautta, mutta epäilevät, että virkamiehillä ei riitä aikaa eikä kiinnostusta alueellisiin kysymyksiin. (Kaivonen 2002.) Aina-kaan toistaiseksi Mansetorin kaupunginosasivut eivät ole kuuluneet päättäjien säännöllisesti käyttämiin informaatiolähteisiin, vaikka osa virkamiehistä ja luottamusmiehistä etsiikin tietoa asukasmielipiteestä Mansetorin sivuilta ja uskoo, että Mansetorilla käytävää kansalaiskeskustelua voitaisiin käyttää päätöksenteon apuna (Lehtonen 2004).

”Vaikuttamismahdollisuutta voisi yrittää jollakin keinolla lisätä. Samoin asukkaita olisi hyvä saada innostumaan avoimempaan keskusteluun meitä yhdistävistä asioista. Avoin rakentava keskustelu saattaisi olla avuksi alueelle ja siellä asuville ihmisille sekä tietenkin myös päättäjille. [...] Jos sitä olis tarkoitus käyttää myöskin niin, että päättäjät vois aluetta koskevissa päätöksissään lukee sieltä sitten asukkaitten mielipiteitä, niin mä luulen, että se vois olla se, mitä se vois ehkä tarjota.” (H 7, mies)

Tekijät uskovat tulevaisuuteen

Mansetorin kaupunginosatoiminnan piirissä on onnistuttu kokoamaan mittava joukko tamperelaisten kaupunginosien kotisivuja samaan verkko-osoitteeseen. Kaupunginosissa on pidetty luontevana sitä, että omat kotisivut julkaistaan samassa paikassa, missä on jo muitakin kaupunginosasivuja. Paikallisuus verkkomediassa -tutkimusprojektin aikana luotiin tutkijavetoisesti konsepti siitä, millaiset tamperelaisen kaupunginosan kotisivut voisivat olla ja miten niitä voitaisiin toteuttaa. Verkkoyhteisöjen kehittyminen -projektin aikana asukkaat itse ovat alkaneet nähdä kotisivujen tekemisen tärkeäksi tai ainakin kokeilemisen arvoiseksi paikallisen toiminnan muodoksi. Uudet sivuntekijät ovat katsoneet vanhoista sivuista mallia ja muokanneet niiden ideoita omien tarpeidensa mukaan. Kotisivuja onkin jo niin paljon, että verkossa toimivien kaupunginosien joukko näyttää kasvattavan itse itseään.

Mansetorin kaupunginosissa toteutettu tutkimus (Kaivonen 2002) toi esiin kolme eri tapaa, jolla Internet ja etenkin kotisivut voivat palvella paikallisyhteisöä asukkaiden omasta näkökulmasta: tiedottamisen tehostaminen, paikallisten toimijoiden yhteen kokoaminen ja yhteenkuuluvuuden tunteen kokeminen. Internetin merkitys voi syntyä parantuneen tiedottamisen kautta. Tieto kulkee jo nyt asukasyhdistysten nettitiimeiltä asukkaille päin, mutta tieto voisi kulkea nykyistä enemmän myös asukkailta toisille asukkaille, paikallisyhdistysten toimijoille ja kaupungin virkamiehille asti. Internet kokoaa myös kaupunginosan eri toimijoita konkreettisesti yhteen sivuja tekemään. Yhteistyö synnyttää yhteisöllisyyttä, ja verkkoprojekti voi elvyttää yhdistysten muutakin toimintaa. Lisäksi Internet-sivut voivat herättää ja vahvistaa alueen asukkaiden yhteenkuuluvuuden tunnetta. Kotisivut tarjoavat konkreettisen osoituksen paikallisesta aktiivisuudesta, ja niitä voi esitellä myös muille. Kotisivut laajentavat koko kaupunginosan käsitettä tarjoamalla pääsyn alueen asioihin myös sellaisille ihmisille, jotka asuvat muualla, mutta tuntevat syystä tai toisesta kiinnostusta ja kiintymystä alueeseen. Parhaimmillaan Internet voi tukea paikallisyhteisön toimintaa kaikilla kolmella osa-alueella.

Kaupunginosien asukkaiden yleistä suhtautumista Mansetoriin ja oman kaupunginosansa kotisivuihin voisi luonnehtia positiiviseksi mutta passiiviseksi. Toimin-

taa verkossa pidetään hyvänä ja kannatettavana asiana, mutta oman panoksensa toimintaan tuovat vain harvat. Mansetorin ja kaupunginosasivujen parissa aktiivisesti toimivat asukkaat ovat aktiivisia muillakin yhteisöllisen toiminnan alueilla. Kansainvälistenkään tutkimusten perusteella Internetillä sinänsä ei näytä olevan vaikutusta sosiaaliseen kanssakäymiseen tai kansalaisaktiivisuuteen. Internet tuntuu vahvistavan olemassa olevaa sosiaalista aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa ennemminkin kuin luovan sitä (DiMaggio ym. 2001).

Mansetorilla on ollut projektina keskeinen rooli kaupunginosien kotisivutoiminnan käynnistäjänä ja tukijana. Toiminta on kuitenkin muuttunut koko ajan yhä asukasvetoisemmaksi. Mansetorista on tullut yhteisöverkoston solmukohta, josta on luotu yhteyksiä eri puolille ja välitetty tietoa sitä tarvitseville. Mansetorin kaupunginosatoiminta ja Tampereen kaupungin tuki sille ovat osoittaneet paikallisille asukkaille, että heidän omia ponnistuksiaan tietoyhteiskuntataitojen kartuttamiseksi ja yhteisöllisen verkkojulkisuuden luomiseksi pidetään merkityksellisinä.

Mansetorin koulutuksen ja neuvonnan kautta on pystytty lisäämään aktiivisten toimijoiden henkilökohtaisia tietoyhteiskuntataitoja. Tietoja ja taitoja on myös levitetty jonkin verran muiden asukkaiden keskuuteen. Vaikka tietotekninen osaaminen lisääntyykin koko ajan, on Mansetorin koulutusilloissa ja muussa toiminnassa tullut selkeästi esiin se, että kaupunginosissa tarvitaan vielä runsaasti opastusta tietokoneen ja Internetin käytön alkeista lähtien.

Mansetorilla saatujen kokemusten perusteella voidaan koota muutamia keskeisiä tekijöitä itsenäisten kotisivuhankkeiden käynnistymisessä:

- Lisääntynyt keskustelu ja yleistävä käsitys verkkotoiminnan tarpeellisuudesta, mihin on paikallisesti vaikuttanut muun muassa eTampere-ohjelma.
- Aktiivisesti toimivat asukasyhdistykset tai -ryhmät, jotka ovat ottaneet kotisivujen ylläpitämisen osaksi muuta tiedotustoimintaansa.
- Kotisivutoiminnan käynnistäminen ja mallintaminen pilottikaupunginosissa projektin alkuvaiheessa.
- Oma-aloitteisuuteen ja itsenäiseen työskentelyyn kannustaminen projektin myöhemmissä vaiheissa.
- Kaupunginosien kotisivujen keskittäminen yhteen osoitteeseen ja peruspalvelujen tarjoaminen niin, että kotisivuhankkeen käynnistäminen kaupunginosassa on ollut helppoa.
- Maksuton palvelintila, jolloin toiminnan aloittamisesta ei ole tullut taloudellista kysymystä.
- Mansetorin oma maksuton koulutus, mutta myös muiden paikallisten koulutajatahojen monipuolinen koulutustarjonta.
- Kaupunginosien sivuntekijöiden keskinäinen tutustuminen ja kokemusten jakaminen.

Vaikka tamperelaisten kaupunginosien kotisivutoiminta onkin lähtenyt suhteellisen hyvin liikkeelle, Internet ei ole vielä osoittanut täyttä voimaansa yhteisöllisenä välineenä paikallistasolla. Kotisivuhankkeet eivät ole vielä ole vastanneet niihin odotuksiin, joita esimerkiksi Schuler (1996) on yhteisöverkoille asettanut. Verkko sivujen koetaan olevan ennen kaikkea hyvä ja nopea väline kaupunginosien sisäiseen ja ulkoiseen tiedottamiseen. (Kokkonen 2004; Lehtonen 2004.)

Tulevaisuudelta monet kuitenkin uskaltavat odottaa melko paljon, ja Internetin käytön yleistyessä todennäköisesti myös kaupunginosasivujen merkitys kasvaa. Kehitys on hidasta, joten aikaa saattaa kulua vielä useita vuosia, ennen kuin kaupunginosasivut ovat laajassa säännöllisessä käytössä. Tämän perusteella Manseto-

rin kaupunginosien nykyisiä nettitiimejä voidaan luonnehtia pioneereiksi, jotka raivaavat tietä tuleville käyttäjille ja käyttäjille. Kaupunginosien kotisivutoiminnan tulevaisuuden voi tiivistää asukaskommenttiin:

Kun vuosia menee, niin ehkä se käyttäjäkunta vaan laajenee, siis jotka tutustuu koko Internetin käyttöön, ja sitä kautta ne oppii käyttään myös näitä sivuja. Ilmeisestä nääkin on suht nuoret vielä, että se vie aikansa, että ihmiset oppii ja sisäistävät sen mahdollisuuden, mitä ne vois tarjota heille ja sille koko ympäristölle. (H 7, mies)

Kirjallisuus

- Castells, Manuel (2000)
The Rise of the Network Society. The Information Age: Economy, Society and Culture. Second edition, Volume 1. Oxford, UK: Blackwell.
- Castells, Manuel (2001)
The Internet Galaxy. New York: Oxford University Press.
- Davis, Fred D & P. Bagozzi & Paul R. Warshaw (1989)
User Acceptance of Computer Technology: A Comparison of Two Theoretical Models. Management Science, 35 (8), 982-1003.
- DiMaggio, Paul & Eszter Hargittai & W.Russell Neuman & John P. Robinson (2001)
Social Implications of the Internet. Annual Review of Sociology, 27, 307–336.
- Fonsén, Kirsikka (2003)
Mansetorin nettineuvontakokeilu. Kokemuksia Mansetorilta ja näkemyksiä Netti-Nyisestä ja Mukanetistä. Tampereen yliopisto. Journalismin tutkimusyksikkö. Mansetori-projektin työpaperi.
- Heinonen, Ari & Maarit Mäkinen & Seija Ridell & Ari Martikainen & Mika Halttu & Esa Sirkkunen (2000)
Verkkotorilla. Internet kansalaisviestinnän ja paikallisen julkisuuden tilana. Paikallisuus verkkomediassa -projektin loppuraportti. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos. Journalismin tutkimusyksikkö. Julkaisuja C 32.
- Kaivonen, Virpi (2002)
Mansetorin kaupunginosat verkossa – Kokemuksia Internetin diffuusiosta tamperelaisissa paikallisyhteisöissä. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin pro gradu -tutkielma.
- Kokkonen Lauri (2004)
Mansetorin kävijämäärät ja merkitys kaupunginosayhteisöille syksyllä 2004. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin proseminaarityö.
- Lehtonen, Pauliina (2004)
Kansalaisten verkko – Sosiaalinen pääoma asukaslähtöisessä verkkojulkisuudessa. Cida, Civic Innovations and Digital Applications –projektin loppuraportti. Tampereen yliopisto. Journalismin tutkimusyksikkö.
- Mäkimattila, Pirkko (2000)
"Olen mukana". Mansetori-sivuston käyttäjä tutkimus. Tutkimusraportti. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos. Journalismin tutkimusyksikkö.
- Mäkinen, Maarit (2000)
Internet yhteisöllisenä mediana. Teoksessa Heinonen, Ari, Mäkinen, Maarit, Ridell, Seija, Martikainen, Ari, Halttu, Mika & Sirkkunen, Esa. Verkkotorilla. Internet kansalaisviestinnän ja paikallisen julkisuuden tilana. Paikallisuus verkkomediassa -projektin loppuraportti. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos. Journalismin tutkimusyksikkö. Julkaisuja C 32.
- Schuler, Douglas (1996)
New Community Networks. Wired for Change. New York: ACM Press.
- Sirkkunen, Esa & Sirku Kotilainen (toim.) (2004)
Toimijaksi Tietoverkoissa – Raportti kansalaislähtöisen verkkoviestinnän mahdollisuuksista. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos. Journalismin tutkimusyksikkö. Julkaisuja B 44.
- Taloustutkimus Oy (2004)
Seutuverkkojen käyttäjä tutkimus 2004 – Mansetori. Osaraportti Alueellisten portaalien ja kansalaisverkkojen tila 2004 –tutkimuksesta.
- Teo, Thompson, S. H., Lim, Vivien K. G. & Lai, Raye Y. C. (1999)
Intrinsic and extrinsic motivation in Internet usage. Omega – International Journal of Management Science, 27, 25-37.